

Biblioteksjefmøte 2.oktober 2013

Gruppearbeid – Gruppe 1

Spørsmål A: Hva er bibliotekenes oppgaver i dagens samfunn, og på hvilken måte kan bibliotekene ta en aktiv rolle i den nye bibliotekvirkeligheten?

Innledningsvis presenterer Marit arbeidsform, regler for gruppearbeid og bruk av inspirasjonsbegrepene som ligger på bordet. Saksopplysning: 24 kommuner i Troms

Kommentarer knyttet til å *ta* en aktiv rolle... Bør omformuleres, til å ha en aktiv rolle. Kan oppfattes som bibliotekene ikke har aktivitet, for hva betyr ordet *ta*? Betyr det at det ikke er bra nok? Bedre med ordet *ha*. Eller er det A og B-kommuner? *Ta* kan være i betydningen å ta en mer aktiv rolle, gripe fatt i nye oppgaver i tiden. Setter fokus på en ny bibliotekvirkelighet enten man bruker ordet *ha* eller *ta*.

Hva skal biblioteket fylles med? Et godt utgangspunkt/fundament er Grunnlovens § 100: «åpen og opplyst debatt» - det er så mye som foregår i det skjulte, så mye støy, så lang vei til resultatet. Viktig med *åpenhet* – og *opplyst* spesielt i forhold til bygder og «bygdesnakk».

I innlegget fra Sverige var det mye fokus på boka – og lesing. Mindre på biblioteket som lærested – biblioteket er både *gjørsted*, lærested og opplevelsessted. Spørsmålet er hva er grunnstammen i et bibliotek for å være et bibliotek?

(Marit utfordret på *hva* er grunnstammen?)

Sverige snakket om å være bevisst sine konkurrenter – de viste til bokhandlere. Her oppfattes ikke bokhandlere som konkurrenter, de er i samme bransje. Den største konkurrenten er heller kjøpesentre - de er fordummende, i likhet med medie-virkeligheten, reality-tv osv. Bibliotek og bokhandlere utfyller hverandre og heller samarbeidspartnere som har ulike roller å utfylle, men med samme mål. Definere hva som er viktigst for oss.

Det er bevisstgjøring på hva som er tradisjonelle bibliotekaktiviteter kontra nye bibliotekaraktiviteter. Hva skal vi prioritere? Tradisjonelle bibliotekaktiviteter med fokus på boka må ikke glemmes til fordel for de nye. Det er for mye snakk om formidling. Forandre fra formidling til markedsføring – og lære oss å ta samfunnsoppdraget, lære oss å være redaktører.

I Sverige snakkes det om regissørrollen, nu begrepet redaktørrollen. I Danmark snakkes det om fasilitator. Utgjør begrepene en forskjell? Redaktør knyttes til å sikre at alle får satt sitt eks. i en avis er det en redaktør som sikrer at flere kommer til orde. Her knyttes det mot nye aktiviteter og bevisstgjøring mot nye roller. Mye er lært ut fra å ha en bokstamme i biblioteket, ta denne lærdommen med videre når nye oppgaver skal fylles. Regissør mer utvidet begrep, mer mot full kontroll.

(Marit: Hvordan skal andre se biblioteket?)

Hva er oppdraget i min kommune? Eller er ikke oppdraget det samme i alle kommuner? Definere hva som er opplyst debatt i din kommune?

Det handler også om ny teknologi, penger, mulighet til lyd/bilde-foredrag. Mulighet en til å bruke andre for å skape debatt, andre utenom for det kan være for små forhold lokalt for å kunne ha en debatt. Reiser spørsmålet: Kan det bli opplyst debatt i små kommuner?

Hvem vil vi skal føre en åpen debatt? Få debatten som foregår i aviser ut fra avisen og ut i det offentlige fysiske rom/biblioteket. Har biblioteket lokaler til dette? Dersom det ikke kan avholdes på biblioteket og andre lokaler må brukes, eks. kinoen. Skal du som biblioteksjef være regissør på kinoen?

Dermed kommer spørsmål om ressursbruk – hvilken tid skal avsettes til dette? Hva med kompetanse – har en biblioteksjef kompetanse til å styre politikerne? Og igjen lokaler – biblioteket må ha lokaler som egner seg til formålet.

Viktig med samarbeidspartnere for å kunne gjennomføre aktiviteter/debatter. Det kreves mye, blant annet teknisk kompetanse.

Tromsø bibl har ofte arrangement; de har arenaen og er teknisk arrangør. Personalet må være på jobb. Biblioteket krever betaling for leien. Dette overrasket de øvrige, men mente det var forståelig ut fra at det skjedde på kveldstid der personalet var ekstra på jobb.

Diskusjon om debatttema. Debatten må være av interesse for lokalmiljøet. Biblioteket må oppfattes som nøytral arena. Men med knappe ressurser – skal disse brukes på aktiviteter/arrangement? Kanskje vil midlene gi mer virkning med å ha leseopplæring sammen med skolen? Skal det siste vike for det første?

Fysisk tungt å ha et arrangement. Skal det tas hensyn til dette?

(Marit: Ønsker at dere løfter debatten fra et detaljnivå til vektlegging av hva som er viktig for bibliotekene i Troms).

Bevissthet om hva som skal være viktig i Troms: Kan gjøre det samme i store /små bibliotek, det vil kun være ulik vektlegging.

Biblioteket som møteplass – skal være nøytralt uavhengig av religion eks. ikke ha juletrepynting – og der møteplass ses på som en «smeltedigel» (lik Amerika) der alle kan møtes, for det er få plasser der man kan komme og kun være.

Dersom biblioteket skal være nøytralt. Hvem kan da bruke biblioteket? Eks. Palestina-utstilling på Tromsø bibl, den provoserte.

Skal biblioteket ikke slippe inn folk som vil være til sjenanse for andre folk? Samtidig kan ikke alle grupper slippe til på biblioteket. Må foretas en avveining. Her kommer redaktørrollen inn. Redaktøren må håndtere dette, foreta et valg.

Debatt er det lik provokasjon? Det skal støtes – av og til vil noen enig i debattvalg/utstilling, andre ganger uenig.

Målsetting på Tromsø bibl «å være mest mulig som hjemme», hvilket vil si minst mulig regler og ikke plakater med IKKE ...(det og det).

Om temaet/utstillingen provoserer må avveies mot å fremme ei retning. Biblioteket nøytral institusjon/arena som *inviterer inn*. Utstillingen skjer i de andres regi. Likevel, ikke alle får henge opp plakater, det foretas et valg om hva som fremmes.

Et begrep som ble nevnt var «diskret synlig» - å synliggjøre for å nøytralisere. Nøytralitet kan bli helt feil. Biblioteket må ikke bli en tannløs møteplass.

Eks. konflikt samisk/kvensk – hva skal synliggjøres?

I lys av ny Regjering, er det viktig å få frem at biblioteket har en viktig rolle i forhold til voksne som ønsker å studere. Voksne må få en sjanse til å ta utdanning hjemmefra. Det viser seg at studenter over 30 år er blitt firedoblet. Det vil si at muligheten til å foreta fjernlån må ikke røres. Utdanning betyr mye for lokalmiljøet og dermed også for biblioteket. Mangelfulle skolebibliotek gjør at folkebibliotek blir viktig. Det lokale biblioteket må tilrettelegge for livslang læring – fra vugge til grav – det vil igjen sikre høyt bruk av biblioteket. Muligens er dette mer viktig for små lokale bibliotek enn for de store bybibliotekene.

På et sted med lite befolkning, vil debatttema bli særs viktig. Det må treffe for å kunne vekke interesse og for å trekke folk til biblioteket. Slik sett vil det være stor forskjell mellom store og små bibliotek. Det fryktes at det med blå Regjering vil bli en favorisering av de store bibliotekene, i storbyene, der voksne som tar utdanning ikke er i fokus. Derfor blir det enda viktigere å legge til rette for læring – det blir et viktig samfunnsoppdrag.

Gruppen var ikke helt enig i om det var et gode eller ulempe med blå regjering ift studiemuligheter. For både Høyre og FrP er utdanning viktig, og Frp er opptatt av distriktskultur og samtidig fremmer de at de er for folk flest. Det som imidlertid er en fare er at gratisprinsippet svekkes/fjernes ved FrP, at de ser mot Nederland der det er gratis å besøke biblioteket, men koster penger å låne medier. Det ble også trukket frem viktigheten av at også vår egen landsdels store institusjoner (Universitetet i Tromsø + Høgskolen i Harstad) skjønner viktigheten av alt som skjer i lokalmiljøet og behovet for desentralisert utdanning.

Hva gjør så fylkesbiblioteket i forhold til studentgruppen? Tilgang til biblioteket utenom arbeidstid, muligheter til å bruke lokalene, noe som igjen reiser spørsmålet om hva skal aktivitetene være i biblioteket. Det å stille biblioteket til rådighet, er en del av dets samfunnsoppdrag. Derfor må det også protesteres mot kommunenes/fylkets krav mot mindre areal. Det for lite bevissthet rundt hvilke tjenester som finnes i kommunen. Det snakkes for lite sammen om hva hver kommune har. Dette kom godt frem når det ble foretatt kartlegging av fylkesbiblioteket i forbindelse med Rom- prosjektet. Men er alle kommuner/biblioteksjefer i stand til å fremme samfunnsoppdrag?

Spørsmål B: Planarbeidet er å utvikle et fellesskap mellom folkebibliotekene i Troms

Alle kommuner er ikke i stand til å gjennomføre planarbeid. Det kan skorte på kompetanse, selv om ressursene kan være der, eller små enheter. Av ulike årsaker klarer ikke biblioteket å følge opp eller gjennomføre aktiviteter som er planlagt. Hva kan man da gjøre? Hvordan kan dette løses? Samarbeid mellom alle enhetene i kommunen må opp på et høyere nivå – mellom politikerne – slik at det blir lettere eller blir det lettere? Hva gjør man med de som ikke kan fylle rollen sin? Kan ett bibliotek komme «inn» for å gjøre en spesiell jobb eller styrke biblioteket? Sveriges modell om samarbeidsgrupper var en modell til etterfølgelse. Det vil nok være stor vilje til samarbeid mellom bibliotekene i Troms fylke, men det forutsetter at det er kompetanse rundt i de enkelte kommuner for å kunne samarbeide. Kompetansen er ulik. Hva gjør man så med B-bibliotekene? Biblioteksjefjobben kan være personavhengig. Hvor langt kan man gå for å lage felles systemer? Hvordan skal vi finne ut hva vi skal gjøre, hva vi kan gjøre felles eventuelt hva som skal kuttes ut av oppgaver/aktiviteter? Også et spørsmål i hvilken grad kan fylkesbiblioteket levere for å utjevne forskjellene mellom store og små bibliotek.

Utvikling blir viktig, likeså at det vil bli motstand mot utvikling. Tid og prioritering vil være ulik. Hvordan få dette samlet? I Norrbotten hadde de arbeidsgrupper på tvers av bibliotekene og styringsgruppe. Styringsgruppen kan være med på å korrigere alle mot et felles fokus/felles plan. Likevel vil det være enkelte bibliotek som ikke klarer å iverksette tiltak eller

arrangere debattmøter. Det vil være en kontinuerlig jobb å sørge for at alle har felles fokus, selv om bibliotekene i Troms muligens har mer samarbeid enn i andre fylker. Et eksempel på det er at e-boka så tidlig kom til Troms. Kommunal selvstyring står sterkt i Norge, og en modell må ta tak i forskjellene mellom store og små bibliotek. Man må slutte å snakke om A og B-bibliotek, men problemstillingen er reell og den må frem. Sykdom, andre årsaker, kan gjøre det vanskelig for et bibliotek å være med i et samarbeid. Viktig at det settes et minstemål for hver enkelt kommune slik at planer/samarbeidet kan mestres. Hver utvikling må starte ut fra det nivået hvert enkelt bibliotek er på, slik at de kan løftes sammen. Et godt eksempel på felles løft er Nordnorsk Forfattersentrum sitt tiltak om forfatterbesøk ut i distriktene og der biblioteket kun trenger å tilrettelegge lokalt. Slike ferdige opplegg ønskes det mer av, opplegg som kan brukes ute i distriktene med materiell som kan brukes. Temakvelder der folkebiblioteket kun er arrangør. Viktig at tiltak som f.eks. henvendelser fra Kontiki-museet blir tatt imot lokalt.

Angående felles materiell og markedsføring, så er det ikke bra at det enda ikke er laget en felles markering/markedsføring for e-boka. Det er ingen fora for å snakke sammen, slik arbeidsgruppene til de i Norrbotten. For å lykkes må alle ha vilje til å delta, men noen må ha ansvaret. Flere steder er det aktivitetstiltak om fungerer eks. ALF. Det er også ei gruppe i Midt-Troms, men så blir det mye av og på.

Spørsmål C: Hvordan skal vi arbeide med planprosessen?

Enighet om at arbeidet med nåværende plan var positivt, det at alle fikk mulighet til å delta og utvikle planen. Det er en god bibliotekplan, og skulle også være et arbeidsdokument som kunne brukes lokalt, være et verktøy for alle. Flere steder ble informasjonsmøtene i forkant en bevisstgjøring av arbeidet som foregår i kommunene.

Når det gjelder ny plan, er det ikke tidsmessig bestemt, men blir utenfor 2014, mer mot 2015. Mange prosjekter i Troms. Kommentarer på at nesten som fylkesbiblioteket setter i gang for mye..

I bibliotekplanen er det mye å finne, den er ikke for detaljert, ikke for svevende. En plan skal ikke være for ambisiøs, men vise berettigelsen til et folkebibliotek, samfunnsoppdraget og hvor vi skal videre.

Neste planprosess vil være kortere enn forrige, for nu er det et utgangspunkt og det vil bli mer mot en vurdering. Fylkesbiblioteket har vært mer synlig enn de har vært før gjennom planarbeidet, veldig positivt. Fylkesbiblioteket var også flink til å dra inn andre grupper. Et ønske for neste plan er at det også kan være et handlingsdokument som kan brukes og behandles direkte politisk lokalt.

Avslutningsvis nevnt stikkord som mer samhandlingsfokus. Vil vi det? Skal en planprosess være hyggelig? Er det vilje til å gå den veien?

Oppsummering

Spørsmål A: Møteplass og livslang læring
Arena for åpen og opplyst debatt

Spørsmål B: a) Forutsetninger

- b) Samhandling
Hvilken grad av forpliktende samarbeid?
- c) Kompetanse

Spørsmål C: Planprosessen kunne også føre til et lokalt handlingsdokument
Metode: Arbeidsgrupper på tvers

Fremføring:

Spørsmål A:

Møteplass for debatt
Provokasjon kontra «tannløst»
Lokaliteter kan avgjøre
Lokale samarbeidspartnere

Livslang læring
Desentralisert utdanning viktig for innbyggerne, kvinner får studere
Tenkes for lite på dette i store bibliotek
Viktig å tenke på studiemuligheter i tiden fremover

Biblioteksjefens rolle: redaktør- regissør- tilrettelegger?

Spørsmål B:

Hvilke forutsetninger er det på de ulike bibliotekene for å kunne samarbeide/ klare å gjennomføre et planarbeid?
Forpliktelser for å kunne gjennomføre aktiviteter og hva hvis plan/aktiviteter ikke blir gjennomført?
Snakk om kompetanse

Spørsmål C:

Snakk om metode
Hvordan kan biblioteksjefene bidra i planarbeidet?
Den planen som utarbeides også kunne være et handlingsdokument ut i de enkelte kommuner som kan politisk behandles der.
Felles planarbeid var veldig positivt
Metode: Arbeidsgrupper var en god idé. Ble lite snakk om metode.
Ønsker for hvor vi mye vi skal engasjere oss

Harstad, 6.oktober 2013

Anne Gerd Lehn

referent